

Anonüümseks muudetud versioon

Tõlge

C-776/21 – 1

Kohtuasi C-776/21

Eelotsusetaotlus

Saabumise kuupäev:

15. detsember 2021

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

Amtsgericht Düsseldorf (Düsseldorfi esimese astme kohus, Saksamaa)

Eelotsusetaotluse kuupäev:

8. detsember 2021

Hageja:

EV

Kostja:

Alltours Flugreisen GmbH

[...]

Amtsgericht Düsseldorf

Kohtumäärus

Kohtuasjas
EV versus Alltours Flugreisen GmbH

[...]

Euroopa Liidu Kohtule (edaspidi „Euroopa Kohus“) esitatakse Euroopa Liidu toimimise lepingu (9. mai 2008. aasta redaktsioon, viimati muudetud 11. juuli 2012. aasta otsuse 2012/419/EU (ELT 2012, L 204, lk 131) artikliga 2) artikli 267 teise lõigu alusel liidu õiguse tõlgendamise kohta järgmised eelotsuse küsimused:

1. Kas järelduse tegemiseks, et sihtkohas esinevad vältimatud ja erakorralised asjaolud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. novembri 2015. aasta direktiivi (EL) 2015/2302, mis käsitleb pakettreise ja seotud reisikorraldusteenuseid ning millega muudetakse määrust (EÜ) nr 2006/2004 ja Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2011/83/EL ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 90/314/EMÜ (ELT 2015, L 326, lk 1; edaspidi „direktiiv 2015/2302“), artikli 12 lõike 2 esimese lause tähenduses, on piisav, et riiklik nakkushaiguste tõrje asutus on liigitanud reisi sihtkoha riskipiirkonnaks, samal ajal kui elukohariigis selliseks liigitamiseks vajalikke tingimusi ei esine?
2. Kas reisija peab ajal, mil ta pakettreisilepingust direktiivi 2015/2302 artikli 12 lõike 2 esimese lause tähenduses taganeb, saama ette näha, et reisi alguse päeval või reisi ajal esinevad sihtkohas või selles vahetus läheduses asjaolud, mis reisi olulisel määral mõjutavad?
3. Kas reisilepingust taganemine peab toimuma vahetult enne reisi või saab reisilepingust igal ajal pärast reisi broneerimist ja enne reisi algust taganeda vähemasti siis, kui reisilepingust taganemise ajal oli teatav alus eeldada erakorralise asjaolu tekkimist?

Põhjendused

I.

- 1 Eelotsuse küsimuste aluseks on kohtuasi, mis puudutab järgmist olukorda:
- 2 Hageja broneeris kostjalt endale ja oma abikaasale pakettreise Antalyasse (Türgi) ajavahemikuks 3. juunist 2021 kuni 16. juunini 2021 hinnaga 2108,00 eurot. Kostja arve alusel tegi hageja ettemaksu summas 648,00 eurot.
- 3 Hageja esitas 10. märtsil 2021 avalduse, millega ta taganes broneeritud pakettreisist ja reisilepingust ning nõudis 648,00 euro suuruse ettemaksu tagasimaksmist. Taganemist põhjendas hageja välisministeeriumi reisihoiatustega, mis hõlmasid aega, mil hageja reisist taganes. Reisi toimumise ajal välisministeeriumi reisihoiatus enam ei kehtinud, kuid Robert-Koch-Institut, kes on Saksamaa Liitvabariigi terviseameti allasutuste seaduse (Gesetz über Nachfolgeeinrichtungen des Bundesgesundheitsamtes (BGA-Nachfolgegesetz – BGA-NachfG) § 2 lõike 3 punkti 1 kohaselt nakkushaiguste ja muude haiguste tuvastamise, ennetamise ja tõrje eest vastutav asutus Saksamaal, oli liigitanud reisi sihtriigi jätkuvalt riskipiirkonnaks.
- 4 Hageja esitas eelotsusetaotluse esitanud Amtsgericht Düsseldorfile (Düsseldorfi esimese astme kohus) kostja vastu nõude tasuda 648,00 eurot, millele alates 10. aprillist 2021 lisandub Euroopa Keskpanga baasintressimäärast 5 protsendipunkti võrra kõrgem viivitusintress, ning lisaks nõude hüvitada hageja esindaja kohtueelsed kulud summas 159,94 eurot või teise võimalusena hageja nendest kuludest vabastada.

- 5 Kostja palus jätta hagi rahuldamata. Tuginedes tsiviilseadustiku (Bürgerliches Gesetzbuch) § 651h lõike 1 kolmandale lausele koosmõjus lõikega 2, palus ta hageja nõue tasaarveldada reisilepingust taganemisest tuleneva hüvitisenõudega, mis vastavalt tema tüüptingimustele moodustab ajal, mil hageja reisilepingust taganes, 25% reisi hinnast, olles seega hagi nõudest suurem. Hageja leiab, et reisilepingust taganemisest hoolimata ei või kostja hüvitist nõuda, kuna reisi sihtkohas esinesid vältimatud ja erakorralised asjaolud tsiviilseadustiku (Bürgerliches Gesetzbuch) § 651h lõike 3 tähenduses, nimelt esines seal Covid19-pandeemia tagajärgedest tulenevalt eriti suur terviseoht.
- 6 Tsiviilseadustiku (Bürgerliches Gesetzbuch) § 651h, millega on üle võetud ka direktiivi 2015/2302 artikkel 12 ja mis jõustus 1. juulil 2018, on sõnastatud järgmiselt (lõiked 1–3):
- 7 „(1) Enne reisi algust võib reisija lepingust igal ajal taganeda. Kui reisija lepingust taganeb, kaotab reisikorraldaja õiguse kokkulepitud reisihinnale. Reisikorraldaja võib siiski nõuda mõistlikku hüvitist.
- 8 (2) Lepingus ja selle tüüptingimustes võidakse kindlaks määrata hüvitise mõistlik kogusumma, mis arvutatakse järgmiste aspektide alusel:
- 9 1. ajavahemik lepingust taganemise ja reisi alguse vahel,
- 10 2. reisikorraldaja kokkuhoitud kulud ja
- 11 3. reisiteenuste muul viisil kasutamisest saadav tulu.
- 12 Kui lepingus hüvitise kogusummat kindlaks ei määrata, võetakse hüvitise suuruse arvutamise aluseks reisi hind, millest on maha arvatud reisikorraldaja kokkuhoitud kulud ning reisiteenuste muul viisil kasutamisest saadav tulu. Reisija nõudmisel on reisikorraldaja kohustatud hüvitise suurust põhjendama.
- 13 (3) Erandina lõike 1 kolmandast lausest ei ole reisikorraldajal õigust nõuda hüvitist, kui sihtkohas või selle vahetus läheduses esinevad vältimatud ja erakorralised asjaolud, mis mõjutavad olulisel määral pakettreisi teenuste osutamist või reisijate vedu sihtkohta. Asjaolud on vältimatud ja erakorralised käesoleva jaotise tähenduses, kui need ei ole nendele viitava poole kontrolli all ja kui nende tagajärgi ei oleks saanud vältida isegi kõigi mõistlike meetmete võtmise korral.“

II.

- 14 Kohtuasjas otsuse tegemise seisukohast on määrav, millised nõuded esitab direktiivi 2015/2302 artikli 12 lõige 2 vältimatule ja erakorralisele asjaolule üleilmse pandeemia korral ja kas viidatud säte nõuab tsiviilseadustiku § 651h lõike 3 tõlgendamist selliselt, et reisilepingust võib hüvitist maksmata taganeda alati, kui reisi toimumise ajal esinevad vältimatud ja erakorralised asjaolud direktiivi 2015/2302 artikli 12 lõike 2 esimese lause tähenduses, ja seda olenemata

sellest, kas nende asjaolude esinemine oli reisilepingust taganemise ajal ettenähtav, ja olenemata sellest, milline ajavahemik jääb reisilepingust taganemise aja ja reisi toimumise aja vahele. Erinevalt liikmesriigi senisest väljakujunenud kohtupraktikast kaldub eelotsusetaotluse esitanud kohus eelistama seda seisukohta.

1.

- 15 Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab, et tsiviilseadustiku (Bürgerliches Gesetzbuch) § 651h lõike 3 esimeses lauses ja direktiivi 2015/2302 artikli 212 lõike 2 esimeses lauses viidatud vältimatule ja erakorralisele asjaolule esitatavad nõuded olid kavandatud reisi toimumise ajal täidetud, kuna haigestumisrisk oli reisi sihtkohas tunduvalt suurem kui elukohariigis, ja see on piisav, et eeldada erakorraliste asjaolude esinemist. Riigisisese tõlgenduse kohaselt on olulisel määral mõjutatusega tegemist eelkõige siis, kui ohus on reisi isiklik julgeolek. Üleilmne pandeemia, mis ohustab inimeste tervist, on erakorraline asjaolu üksnes juhul, kui sihtkohas ja kohtades, mida tuleb läbida, on oht haigestuda märkimisväärselt suurem kui elukohariigis [...] [viited õiguskirjandusele].
- 16 Ajavahemikul, mil reis oleks pidanud toimuma, oli hageja elukohaks ja harilikuks viibimiskohaks oleval Hessenil liidumaal 7 päeva keskmine nakatumus 100 000 elaniku kohta 25,4. Kõnealune väärtus tuleneb nakatumuse pidevast vähenemisest vahemikus 41 ja 16 (allikas: Robert-Koch-Institut). Samal ajavahemikul oli 7 päeva keskmine nakatumus Türgis 53,1, kusjuures ka see väärtus tuleneb nakatumuse üldisest langusest vahemikus 61,2 ja 49,6 (allikas: <https://www.corona-in-zahlen.de/weltweit/türkei/>). Seega oli hageja reisi sihtkohas viimase 7 päeva SARS-CoV2 nakatunute arv 100 000 elaniku kohta pea 30 nakatanu võrra suurem kui hageja elukohariigis. See tähendab kaks korda kõrgemat nakatumust võrreldes hageja elukohariigiga. Ühtlasi oli Saksa Robert-Koch-Institut liigitanud Türgi kõnealuse reisi toimumise ajal riskipiirkonnaks, kuna 7 päeva keskmine nakatumus 100 000 elaniku kohta oli endiselt suurem kui 50. Välisministeerium märkis reisi toimumise ajal Türgi kohta järgmist:
- 17 „COVID-19 levik toob endiselt kaasa piiranguid rahvusvahelises lennu- ja reisiliikluses ning mõjutab avalikku elu. Mittevajalike turismireiside tegemisest Türgi soovitame loobuda. [...]“
- 18 COVID-19 on Türgis laialt levinud. Kogu Türgi on liigitatud riskipiirkonnaks.“
- 19 Välisministeeriumi endi sõnul ei tähenda selline reisihoiatus küll reisikeeldu, kuid on tungiv üleskutse loobuda asjaomaste reiside tegemisest. Elukohariigiga võrreldes on ohutase kõrgem, mistõttu esineb vältimatu ja erakorraline olukord. Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab, et reisijalt ei ole mõistlik oodata, et ta teeks reisi sihtkohta, mille on riigi pädev asutus liigitanud raske haigestumise osas riskipiirkonnaks, samal ajal kui elukohariigis selliseks liigitamiseks vajalikke tingimusi ei esine.

2.

- 20 Hagejal ei olnud reisilepingust taganemise ajal siiski veel võimalik ette näha, et reisi toimumise ajal esineb erakorraline asjaolu, mis lubab reisilepingust hüvitise maksmise kohustuse taganeda. Reisilepingust taganemise ajal oli 7 päeva keskmine nakatumus kogu Saksamaal 65, Hesseni liidumaal 69 ja Türgis ligikaudu 100. Hageja taganes reisilepingust märtsis, reis pidi toimuma juunis. Kogemuste põhjal oli ilmastiku soojenemist arvestades oodata nakatumuse vähenemist, mis ka – nagu eespool kirjeldatud – tegelikult aset leidis, kuid elukohariigiga võrreldes ei olnud langus nii ulatuslik, et oleks lubanud võtta piirkonnalt riskipiirkonna staatuse ja kõrvaldada elukohariigiga võrreldes kõrgema ohutaseme.
- 21 Bundesgerichtshof (Saksamaa Liitvabariigi kõrgeim üldkohus, edaspidi „BGH“) leiab, et olulisel määral mõjutatuse tase tsiviilseadustiku (Bürgerliches Gesetzbuch) § 651 lõike 3 tähenduses on saavutatud alles siis, kui reisilepingust taganemise ajal on konkreetse juhtumi asjaolusid arvestades teatava tõenäosusega oodata terviseohu tekkimist reisi alustamise ajal või reisi ajal. Seejuures ei pea ohu realiseerumine olema reisija seisukohast ülekaalukalt tõenäoline, vaid piisab sellest, kui tõenäosus on 25%, mis tähendab „olulisust tõenäosust“ [...] [viited õiguskirjandusele]. Seega on vajalik reisija prognoosiv otsus. Kui aga reisilepingust taganemise ajal ei ole sellise riski tõenäosus, et reisi ajal esinevad puhkusekohas asjaolud, mis reisi olulisel määral mõjutavad, vähemalt 25%, siis ei ole tähtis, kas kõnealune risk reisi ajal hiljem tegelikult realiseerub. Selles osas lähtutakse üksnes reisilepingust taganemise ajast, mistõttu säilib reisijal hüvitise maksmise kohustus [...] [viited õiguskirjandusele]. Taganemistähtaega ei ole. Arvestades prognoosivat otsust, mille tegemiseks usaldusväärsed kriteeriumid ajal, mil reisini jääb veel pikk aeg, üldjuhul puuduvad, on rusikareeglina välja kujunenud mitte rohkem kui neli nädalat enne reisi algust [...] [viide õiguskirjandusele]; (Amtsgericht Düsseldorf (Düsseldorfi esimese astme kohus) 8. veebruari 2021. aasta otsus 37 C 471/20; Amtsgericht Hannoveri (Hannoveri esimese astme kohus) 23. aprilli 2021. aasta otsus 539 C 12352/20), kusjuures ka reisist taganemist kuus nädalat enne reisi algust on peetud lühikest aega enne reisi toimunud taganemiseks (Amtsgericht Aschaffenburgi (Aschaffenburgi esimese astme kohus) 18. jaanuari 2021. aasta otsus 126 C 1267/20). Kuna pandeemia edasise kulgemise kohta käiva teave puudumise tõttu ei olnud sisuliselt põhjendatud prognoosivat otsust võimalik reisilepingust taganemise ajal napilt kolm kuud enne reisi algust teha, tuleks hagi § 651h lõike 3 sellise tõlgenduse põhjal rahuldamata jätta, sest kostja saaks hüvitisenõude tasaarveldada oma vastuhagiga, millega ta nõuab reisilepingust taganemise eest mõistlikku hüvitist.

III.

- 22 Asja menetleval kohtul on kahtlused, kas tsiviilseadustiku (Bürgerliches Gesetzbuch) § 651h lõike 3 riigisisene tõlgendus on osas, mis puudutab nõutud prognoositavuse võimalust ja selles tuletatud taganemistähtaega, kooskõlas Euroopa Liidu õigusega. Direktiivi 2015/2302 artikli 12 lõige 2 lubab

reisilepingust hüvitist maksmata taganeda, kui „kui sihtkohas või selle vahetus läheduses esinevad vältimatud ja erakorralised asjaolud, mis mõjutavad olulisel määral pakettreiside teenuste osutamist või reisijate vedu sihtkohta.“

- 23 Sätte sõnastusest ei nähtu, et reisilepingust taganemise ajal peab erakorralise asjaolu esinemist olema võimalik ette näha. Seda ei nähtu eelkõige ka direktiivi 2015/2302 põhjendusest 31. Direktiivi saab selles osas mõista vaid nii, et olulisel määral mõjutatuse tuvastamiseks on määrav tegelik olukord reisi alustamise või reisi ajal. Direktiivi 2015/2302 põhjenduse 31 esimeses lauses on märgitud, et reisija saab pakettreisist taganeda „igal ajal“ enne pakettreiside algust. Viidatud põhjenduse teine lause sellist sõnastust küll enam ei sisalda, kuid nende lausete paiknemine samas põhjenduses annab alust järeldada, et sõnastus on kohaldatav ka teise lause suhtes. Lisaks viitab direktiivi 2015/2302 artikli 12 lõige 2 lõikele 1, mis sätestab lepingust taganemise võimaluse koos hüvitise maksmise kohustusega. Sõnastuse järgi võib sätet seejuures tõlgendada nii, et lõige 1 tuleb tervikuna tähelepanuta jätta, seega tuleb tähelepanuta jätta ka lepingust „igal ajal“ taganemist reguleeriv säte. Direktiivi 2015/2302 artikli 12 lõike 2 mõte ja eesmärk seisneb aga just nimelt selles, et sätestada erand lõikest 1 seoses reisija kohustusega maksta hüvitist. Kõnealuse mõtte ja eesmärgiga oleks vastuolus, kui sellest peaks välja lugema ka prognoositavuse võimaluse või taganemistähtaaja.
- 24 Normitõlgenduse, mille kohaselt peab reisijal olema reisilepingust taganemise ajal prognoosivõimalus, tuletas Bundesgerichtshof (Saksamaa Liitvabariigi kõrgeim üldkohus, edaspidi ka „BGH“) oma eelnevatest tuvastustest tsiviilseadustiku (Bürgerliches Gesetzbuch) § 651j lõike 1 kohta selle kuni 31. detsembrini 2001 kehtinud redaktsioonis, mis sätestas ülesütlemise võimaluse, kui ettenägematu vääramatu jõud reisi tegemist olulisel määral raskendab, ohustab või mõjutab. Otsuses Hurrikan (BGH X ZR 147/01) märkis Bundesgerichtshof (Saksamaa Liitvabariigi kõrgeim üldkohus) tsiviilseadustiku (Bürgerliches Gesetzbuch) § 651j lõike 1 kohta, et reisilepingust taganemise ajal peab reisija saama „olulise tõenäosusega“ lähtuda reisi ohustava asjaolu saabumisest. Tsiviilseadustiku (Bürgerliches Gesetzbuch) varasema redaktsiooni § 651j säte sisaldub nüüd tsiviilseadustiku (Bürgerliches Gesetzbuch) §-s 651h. Peale selle võeti tsiviilseadustiku (Bürgerliches Gesetzbuch) uue §-ga 651h üle direktiiv 2015/2302 (vt *Bundestagsdrucksache* 18/10822). Sellega üle võetud direktiivi 2015/2302 artikli 12 lõige 2 ei sisalda – erinevalt tsiviilseadustiku (Bürgerliches Gesetzbuch) § 651j lõikest 1 kuni 31. detsembrini 2001 kehtinud redaktsioonis – viidet pakettreisile või reisijale avalduvale „ohule“. Oht on olemas juhul, kui faktiline olukord võib sündmuste vaba kulgemise korral piisava tõenäosusega kahju tekitada. Selles osas võib oht selle mõiste määratluse kohaselt tuleneda just ainult prognoosist. Erinevalt ohust ei pea aga olulisel määral mõjutatus reisi sihtkohas olema prognoositav. Seda saab hinnata vaid faktiliste asjaolude alusel. Nõuda reisija prognoosi või ajalist lähedust reisiga oleks käesoleva seisukoha järgi seega vastuolus direktiivi 2015/2302 artikli 12 lõike 2 sõnastuse ning mõtte ja eesmärgiga (nii ka Landgericht Frankfurti (Frankfurti apellatsioonikohus) 10. augusti 2021. aasta otsus, 24 S 31/21, BeckRS 2021, 23370). Arvestades mõistliku tarbijakaitsestandardi säilitamist, tuleneb käesolevas asjas esindatud

seisukohast, et hüvitise maksmise kohustuseta reisilepingust taganemisele piirangu seadmine on hea usu põhimõtte kohaselt nõutav vaid siis, kui erakorraliste asjaolude esinemine on reisilepingust taganemise ajal täiesti prognoosimatu, seega kui kavandatud reisi toimumise ajal leidis aset juhuslik sündmus, mille võimaliku toimumise eeldamiseks ei olnud reisilepingust taganemise ajal mingit alust. Sellega ei ole aga tegemist, kui erakorralised asjaolud seisnevad selles, et reisi sihtkohas on levinud pandeemia, mille üleilmne levik oli teada juba reisilepingust taganemise ajal.

IV.

- 25 Euroopa Kohus ei ole seni selgitanud, millised nõuded tuleb esitada vältimatutele ja erakorralistele asjaoludele direktiivi 2015/2302 artikli 12 lõike 2 esimese lause tähenduses üleilmse pandeemia korral, kas reisijalt võib reisilepingust taganemise ajal nõuda prognoosiva otsuse tegemist ja milline saab hea usu põhimõtte kohaselt olla pikim ajavahemik reisilepingust taganemise aja ja reisi alguse aja vahel.
- 26 [...] [menetluse peatamine]
 [...]

 [...] [allkirjad]